

A memorandum átnyújtása után **Bokor Pál** helyettes-polgármester válaszolt a munkanélkülieknek. Kijelentette, hogy a város hatósága megérti és méltányolni is tudja azokat az okokat, amelyek a munkásságot ennek a lépésnek a megtételére indították. A súlyos gazdasági viszonyok nemcsak a munkásságot, hanem a társadalom minden rétegét sújtották s kimerültek még a városok erőforrásai is. Ez az oka — mondotta Bokor Pál, — hogy az idén Szegeden is sokkal kevesebb volt a középítkezés, mint más időben. A hatóság azonban hajlandó megtenni mindent a munkanélküliség enyhítésére és rajta lesz, hogy a tervbe vett köz munkákat mielőbb megkezdjék. Kijelentette még Bokor, hogy a munkanélküliek memorandumát holnap, vagy holnapután **rendkívüli tanácsülés elé terjeszti** s intézkedni fog, hogy a megszorultaknak egyelőre több száz korona segélyt utaljon ki a város.

A munkások küldöttsége ezután tüzelőfát kért a Munkás-Otthon részére. A polgármester-helyettes megígérte, hogy még a mai nap folyamán öt öl fát utal ki erre a célra.

Somogyi Szilveszter dr. főkapitány is beszédet intézett a munkanélküli munkásokhoz. Megígérte, hogy a maga részéről is rajta lesz a munkanélküliség enyhítésén és a nyomorban sanyalódó munkások segítésén. Azt is mondotta, gondoskodni fog róla, hogy olyan eset többé elő ne forduljon, mint a fogadalmi templom építésénél, ahol a vállalkozók idegen földmunkásokat és fuvarosokat alkalmaztak. Ezután a munkásság megnyugodva, békésen, rendben távozott a közgyűlési tereméből.

Hollós dr. a Friedmann-féle tuberkulózis-oltásokról.

— **A berlini tanu mányut tapasztalatai.**

(Saját tudósítónktól.) Az egész művelt világ nagy érdeklődéssel vette tudomásul azt a hírt, amely nem rég került a nyilvánosság elé, hogy **Friedmann** dr. berlini orvos-professzor föltalált egy szérumot a tuberkulózis ellen. Az első híradások fantasztikus tulajdonságokkal ruházták föl a Friedmann-féle szert és a szenvedőkben azt az optimisztikus fölfogást keltették, hogy ezzel a szérummal egyszeri beoltás segítségével immunizálni lehet az emberiséget legrettenetesebb és legelterjedtebb betegségét, a tuberkulózist. Mint annak idején az **Erlich** dr. által föltalált Salvarsan, úgy most az új Friedmann-féle szer is lázba hozta az orvosokat és betegeket egyaránt. Természetesen erről a szérumról is nehéz most még pozitív megállapításokat csinálni, minthogy a Salvarsanról is jó ideig a legkülönbözőbb verziók kerültek forgalomba, míg aztán egy évi általános használat után kitűnt, hogy **Erlich** dr. szere tényleg nagyon értékes és a luesben szenvedőknél az eddigi gyógyszereknél sokkal hatásosabban alkalmazható.

Hollós József dr., a szegedi kórház nagytudományú főorvosa, aki a tüdővész gyógyítása terén elismert specialista, kiutazott Berlinbe Friedmann dr.-hoz és nyolc napot töltött a hírneves professzornál. Ma érkezett vissza Szegedre és értékes tapasztalatairól a következőket mondotta a **Délmagyarország** munkatársának:

— Nyolc napig voltam Berlinben és ezalatt az idő alatt rendes látogatója voltam a **Friedmann-féle** tuberkulózis intézetnek. Az intézetnek egy hatalmas laboratóriuma és több rendelő szobája van. Míg ott voltam, a rendelő szobákban minden nap 30—40 beteget láttam várakozni. A nagy beteg-anyagot részint Friedmann dr. és asszisztensei, részint **Schleich** professzor demonstrálták. Érdekös, hogy Európa számos országából meg lehetős nagy számban találtam odasereglett orvosokat. A demonstráció tárgyát legnagyobb részt régebbi idő óta kezelés alatt álló

sebészeti (bőr, csont, izületi, mirigy és ivarszervi) tuberkulózis esetei képezték, csak kis számmal láttam tüdőtuberkulózis eseteket. Általában az a véleményem, hogy az **előbbieknél** (a sebészeti eseteknél) sokkal inkább várható megfelelő eredmény a Friedmann-féle oltásoktól, mint a tüdőtuberkulózis eseteiben. Meg kell említenem, hogy egyes esetekben, valóban kitűnő, sőt meglepő eredményeket tapasztaltam, mindazonáltal nem igen láttam olyan esetet, amelyet az eddigi specifikus kezelési módokkal, különösen **Spengler-féle** immun körplettel, e **lnem értem volna**.

— A Friedmann-féle kezelésnél azonban kiváló előnyül tudható be, hogy **egyszeri, avagy néhányszori beoltás is elegendő a gyógyulás előidézéséhez**. Hátránya is van azonban, még pedig az, hogy az oltóanyag **csak két napig tartható el**, ezen túl már megromlik és nem lehet használni, mert tájogokat idéz elő, vagyis a szervezetre egyenesen ártalmas. Másrészt pedig az is hátránya a szernek, hogy **a beoltást rendkívül erős reakció követi**, mely 40, sőt 41 fokos lázzal is jár, mialatt a betegek nagyon szenvednek. Hallásem azonban a beoltás következtében egyetlen egy esetben sem fordult elő eddig. Azon tüdőtuberkulózis esetekben, amelyeket Friedmann Budapesten való tartózkodása alkalmával oltott és amelyeket magam is megvizsgáltam, különösebb javulást nem igen észleltem, lehet azonban, hogy a javulás csak később fog bekövetkezni.

— Az orvosi vélemények Berlinben is homlokegyenest ellenkezők ezen új szer értéke felől, minden esetre kiváló orvosi tekintélyek is dicsérőleg nyilatkoztak. Végleges véleményt csakis akkor tudok majd mondani, ha a szerrel magam is hosszabb időn át dolgozni fogok, mert csak így lesz alkalmam összehasonlító vizsgálatokat teltetni. Annyit azonban már most is megállapíthatok, hogy a tuberkulózis, különösen a sebészeti tuberkulózis eseteiben **értékes gyógyszerhez jutottunk**. A szert egyelőre csak **német orvosok kapják meg**. Magyarországon külön gyár fogja készíteni, mert máskülönben nálunk a szer nem kerülhetne forgalomba. Emeltem már ugyanis, hogy a szer csak két napig használható és körülbelül ennyi időre volna szükség, amíg Berlinből ide érne, azért kell minden ország részére külön gyártani. Ez semmi esetre sem akadály és **néhány hét múlva itt is forgalomba kerül**.

— Mint minden specifikus szerrel, úgy ezzel is individualizáló eljárást kell követni, sablonos kezelés mellett ezzel is sok bajt lehet okozni. A nevezetesebb esetekről, a szer alkalmazási módjáról és mibenlétéről, valamint az egész kérdésnek tudományos megítéléséről a holnap délután tartandó orvos-egyesületi ülésen, a szegedi orvosoknak részletesen fogok beszámolni. Arra a fontos kérdésre vonatkozólag, amely elsősorban rendelkezheti a nagy közönséget, hogy lehet-e preventív immunitást a Friedmann-féle beoltással előidézni és hogy ez az immunitás mennyi ideig tart, erre kérdésre csakis **a saját vizsgálataim alapján** tudok majd megílelni.

— Mint értesültem, a plágium vádjával is illetik némelyek Friedmann professzort. Erre vonatkozólag azt mondhatom, hogy az eszme, mely szerint az ember tuberkulózis bacillusa, hidegvérű és melegvérű állatokon passzírozva (vagyis ismételt átoltva) erejében gyöngítették és ilyen módon védoltásra alkalmassá tételék, már évtizedek

studiumát képezi, **maga az eszme tehát nem új**. Mindazonáltal eddig még nem sikerült olyan tuberkulózis-bacillus fajtát kitenyészteni, mely egyrészt az emberre ártalmas nem lehetne, másrészt az ember tuberkulózisa ellen immunitást tudjon előidézni. **Friedmann** dr. a bacillusnak a teknősbékáknál történt többszörös áoltása útján ehhez a kérdés megoldásához **legközelebb lát-szik jutni**. Minthogy azonban maga az eszme nem eredeti, a szerre való patentot, tudomásom szerint, nem engedélyezték.

Ennyit mondott **Hollós József** dr. értékes tapasztalatiról. A holnapi beszámolóját, amelyet az orvos-egyesületben tart meg, nagy érdeklődéssel várják.

A képviselőház ülése.

— **Csak néhány napig lesz sajtóvita.** —

(Saját tudósítónktól.) A sajtóvita most már nagyon nehézkessé kezd válni: az ellenzéki vitarendezők folytonos aggodalomban vannak, hogy **ma-holnap nem tudnak elég szónokot állítani**.

Mikor **Beöthy Pál** elnök az ülést ma délelőtt háromnegyed tizenegy órakor megnyitotta, az egész ellenzék részéről csak tizen voltak jelen. **Az általános vita előreláthatóan már csak néhány napig húzódhatik**. Még szerencse az ellenzékre nézve, hogy e hét végén ismét egy kis szünet lesz, mivel a **Szent István** csatahajó vízbocsátására a miniszterelnökön, a kereskedelmi és a honvédelmi miniszteren kívül legalább harminc képviselő is elmegy Fiuméba. **Szombaton semmi esetre sem lesz ülés, de nem lehetetlen, hogy már a pénteki ülés is el fog maradni**. Ha pénteken sem lesz ülés, akkor az általános vita csak a jövő héten fog véget érni.

Egyébként a munkapárt sem sokkal nagyobb számmal volt jelen az ülésen, mint az ellenzék. Ugy a jobboldali, mint a baloldali folyosón főként a **miniszterelnöknek a románokkal való tárgyalásairól** beszélgettek. Az ellenzék körében nagy határozottsággal beszélték, hogy **Tisza békeakciója meghiusult**. A miniszterelnök „meggondolta” a dolgot és visszalépett az egyezségtől. Ezzel szemben jól értesült forrásból azt halljuk, hogy **a béketárgyalás nem hogy meghiusult volna, hanem már teljesen be is van fejezve**.

A miniszterelnöknek nincs többé mit tárgyalnia a románokkal; már csak az van hátra, hogy az egyezséget ratifikálják. A románok részéről az ugynevezett román **nemzeti komité** van hivatva arra, hogy ratifikálja a megállapodásokat. E célból a román nemzeti komité január 20-ika táján gyűlést fog tartani, Budapesten. Ha esetleg az derülne ki, hogy azoknak a román uraknak, kikkel a miniszterelnök tárgyalt, a komitéban nincs többségük, akkor természetesen meghiusult a magyar-román békeakció. De ha a komité többsége hozzájárul ezeknek az uraknak az előterjesztéséhez, akkor a béke meg van. Természetes, hogy akkor már nem lesz semmi akadálya annak, hogy a megállapodás részletei is nyilvánosságra jussanak.

(Az ülés.)

Beöthy Pál elnök háromnegyed tizenegy órakor nyitotta meg az ülést.

Az elnöki előterjesztések után a **sajtó-jog reformjáról** szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatása van napirenden.

(Papp Zoltán beszél.)

Papp Zoltán az első szónok, aki részletesen bírálja a javaslatnak egyes rendelkezé-